

A cura di Donato Muscillo

**Raccolta di proverbi, motti, modi dire, cantilene,
filastrocche, indovinelli, preghiere, scongiuri**

Prima edizione, aprile 2015, a cura del *Centro di documentazione dialettale* di Genzano di Lucania (PZ)

Foto di copertina: Genzano di Lucania - Il casalino, di Nicola Di Mare

Indice

Prefazione

1. Proverbi, motti e modi di dire
2. Raccolta di Rocco Viggiani
3. Cantilene
4. Preghiere
5. Laudi per sacre rappresentazioni
6. Indovinelli
7. Filastrocche
8. Scongiuri

Prefazione

Si tratta di una informe, caotica e non sistematica raccolta dialettale dalle più disparate tematiche. E' augurio che qualche buona anima possa porvi mano e sappia ben valorizzarla.

A queste persone, collaboratori della ricerca avviata su facebook, va tutto il mio più vivo ringraziamento, sperando di non aver tralasciato qualcuno... Anelli Giovanni, Donatella De Feudis , Donatello Pietrapertosa, Lorenza Colicigno, Luigi Cumuniello , Maria Diodata Bruscella , Nicola Claps , Nicola Gazzaneo, Rosanna Bruscella, Anna Maria Bruscella, Serena Lepore, Simone Cancellara, Stefano Petraccone, Ettore Menchise, Rocco Viggiani, Dorina Mauro, Caterina Lepore, Rocco Monteleone, Michele Cerasuolo.

Donato Muscillo

ooo

Per la grafia :

- 1. La vocale [e] con suono chiuso viene scritta [é] con accento acuto;*
- 2. la vocale [e] con suono aperto viene scritta [è] con accento grave;*
- 3. la vocale [e] muta, nel corpo o alla fine della parola viene scritta col segno [ë] ;*
- 4. La vocale [o] con suono chiuso viene scritta [ó] con accento acuto;*
- 5. la vocale [o] con suono aperto viene scritta [ò] con accento grave;*
- 6. Si è convenuto di utilizzare la scrittura [scë] con suono equivalente al francese [ch], o all'inglese [sh] o al tedesco [sch], all'inizio, alla fine o nel corpo della parola;*
- 7. la [h] nel corpo della parola accanto alla vocale [ë] prende un suono dolce [ghë];*
- 8. la lettera [j] accanto alla vocale [i] ha l'effetto di prolungare il suono [i];*
- 9. la grafia [n... e m... anteposti a voci] indica un rafforzamento del suono delle consonanti in questione.*

1

Proverbi, motti e modi di dire

1. Chè l'accètt dè l'autè spachhè purè i prètè
2. aóstè capè dè virnè
3. dòpp arrubbàtè pòrtè dè firr
4. quann autè nòn tinè culchètè chë mèglièrètè
5. ncasè dè pëzzintè nòn manchè maijè stòzz
6. cu sé tè mbéccè cu nò tè spéccè
7. cilè róss tèrra mbòss
8. dódècè sò i misè e trédècè sò i lunè, la nòtt chiù lònghè éijè quann stajè dësciunè
9. fëmènè sènza mèn nòn sè pòtènè ammarètà
10. maritè sèrpè dè cannitè, nòn tè mòzzèchë ca t'avitè
11. tre sò i cazzunè: chi péscè accèrè a vòriè, chi sputè all'ariè e chi nòn sè lévè i pètróddèlè da éntè i scarpè
12. chi vólè vajjè, chi nòn vólè mann
13. chi nòn sèntè la mamm e l'attanè facè la finè dè li canè
14. a la scèsè ognè malacquè còrr
15. fégliè mupè mamm lu ntènn
16. facè primè la fëmènè a truà na scusè ca u sòrgè a truà nu pèrtusè
17. mazz e panèll fann i fégliè bèll
18. panè sènza mazz fann i fégliè pazz
19. fiumè cétt nòn pëscann
20. tinèmè ca tè tènghè
21. dòppè arsè sè nè vénè a chióvè
22. innarè sécchè massarè rëcchè ma nòn tanta sécchè sè nò tè mangè palécchè
23. a Sant'Antunè mascèchërè e sunè
24. timpè dè virnè e culè dè criaturè nòn stà majè sècurè
25. chi cuntratt chi criaturè la matinè sè tróvè cu culè cacatè
26. Quann sè zapp e quann sè putè manchè zianè e manchè nèputè, quann éijè timpè dè vënëmà zè zijè da quà e zè zijè da là.
27. La fatijè sè chiamè chëcòzz nòn mè ngòzz e nòn mè ngòzz, la fatijè sè chiamè cërasè nòn mè trasè e nòn mè trasè.
28. Urtè, vivè e murtè.
29. A malèpahatòrè sciuppè chë puijè.
30. Parintè sèrpintè.
31. Mangè ch'è èssè mangiatè.
32. A sciucà cchi mulè t'abbòscèchë i caucè ngulè
33. chi tardè arrivè malè allòggè
34. u cióccè sè l'arrachè e u cióccè sè la frèchè
35. chi vólè u lampasciónè sè l'ava cavà
36. la mòrtè attòcchë a u vècchiè ca l'aspètt e a u giòvènè pè désgrazijè
37. u canè còrr sèmpè appriss a u strazzatè
38. maritè e fégliè cumè l'haijè tè li pégliè
39. stézza féss facè funtanè
40. capè d'ann e capè dè misè damm la strènn ca m'è prummisè
41. la vignè éijè tignè
42. simè sciutè chë avè e hamè rumasè da dà
43. Santa Catarinè la névè sópè a la spinè

44.la lénghe nòn éijë uss ma spacchè l'uss
 45.Quann éijë bunë timpë a la Cannëlóre la vërnatë stajë grëtë ancóre
 46.quann chióvë e ménë vintë i frabbëcaturë stannë all'abbintë
 47.quann éijë malëtimpë a la Cannëlóre la vërnatë èijë anzutë fóre
 48.s'èijë nfarënatë cumë a nu mulënarë
 49.l'ana acchiappà cumë nu calandrónë
 50.còrr cumë a nu canë quann sparënë i calcass
 51.së vai a culcà a l'óre di haddinë
 52.Stu frëscëchë ca a té t'arrëcrëjë a mé më vénë ngulë
 53.éijë pëtrësinë chë tutt i mënëstrë
 54.së fëbbraië fòssë tótt, chiatrarijë u mirë éntë a i vótt
 55.nëglië, nëglië, nëglië, biatë a chi l'avë e së lu pé-glië
 56.traturë traturë, óscë l'aggë ngulë e craijë purë
 57.së chióvë o nèvëchë alla ncanëlóre la vërnatë éijë anzutë fóre
 58.tanta sólë alla ncanëlóre tanta virnë ava fà ancóre
 59.chidd sënza féglië né chë dënarë e nè chë cunsëglië
 60.acquë e mòrtë grëtë alla pòrtë
 61.chi mbrëstë ngulë rëstë
 62.u suvirchië ròmbë la pëgnatë chë tutt u cuvirchië
 63.vëstë vivë giudëcatë murtë
 64.fattë fróscë e prëméré
 65.Chi mangë haddóccëlë e chi gnóttë vëlenë
 66.Lassë dë métë e vaijë a ciamaruchidd
 67.Avìtë vëstë maijë i zënghërë dë métë?
 69.Cómë nascë së métë
 69.Chi trópp s'avascë u culë mostrë
 70.La haddinë fàcë l'uvë e a u hadd lë vóscëchë u culë.
 71.Chi sputë ncilë, mbàccë lë vénë.
 72.ërvë e còstë ejië tutta ròbba nòstë

73.la rròbb, chi la facë, chi la stipë e chi së la fré-chë.
 74.pahatë, pahatë, pahatë, ca la fëstë ja spëcciatë
 75.u nasë më facë la stézz, dammë nè pëcchë dë sauzézz
 76.Chi tënijë panë murévë, chi avijë fuchë campavë
 77.cchió lucë e cchió n'annucë
 78.së natë ruaglië a l'acquë
 79.fa bbéne e scurdë, fa male e pinzë
 80.éijë scòrsë dë mpisë
 81.simë rumasë ucchijë chinë e manë vacantë
 82.Sërvutë e ngulë tënutë
 83.éijë bèll e nòn abball
 84.salë e tabbacchë chi tënë u vëzijë së l'accatt
 85.zupp, zanghë e capammuntë
 86.attacchë u cióccë addu vólë u patrunë
 87.éijë rumasë cumë la zitë dë priscë
 88.la fërtunë dë scazzëtt, nascévë ai séijë e murévë ai sètt
 89.scétt hatt, cà më tingë
 90.nón sëntë hatt ca angappë sórgë
 91.sëntë n'auciddë dë prima calatë
 92.quann ncapë mpëlastë ngulë chë pëgliastë ?
 93.ijë nu filë dë paglië e tó na capa d'aglië
 94.ma addu vaijë, ca sëntë na ucidd dë prima calatë
 95.la carnë së scëtt e i canë arrabbiënë
 96.quann u culë mijë rënn, vachë ngulë a i mädëcinë e a chi i vënn
 97.chi së dëspiacë dë la carnë dë l'autë, chëdda sóvë (sóijë) së la mangënë i canë
 98.chi nòn sëntë a la mamm e a l'attanë facë la finë dë li canë
 99.I sòlëtë fann abballà purë i cëcàtë
 100.I sòlëtë fann aprë l'ucchië purë ai cëcàtë
 101.midëchë piëtósë , chiahë vërminósë
 102.Chi së lamëntë së facë la rròbb
 103.vistë cëppónë ca parë barónë

104.fratidd curtidd, cainàtè scècómme dè pègnàtè
 105.fèmenè, cióccè e crapè tòtt la stèssa capè
 106.pè u nguliscè du lardè mètt u descètè ngulè a la scrófè
 107.pégliè nómè e appinn faucè
 108. a la squagliàtè dè névè sè vèdènè i strónzè
 109.i cióccè sè sciarrènè e i uarrécchiè vann pè sòtt
 110.nu pilè dè fèmenè éijè chiù fòrtè dè na zóchè dè marènarè
 111.pégliè u bunnè quann l'haijè ca u trèstè nòn manchè maijè
 112.i còrnè du puvèridd sò dè nócè, chidd di rēcchè sò dè vammacè
 113.caudarè e caudarè nòn sè tèngènè tra lórè
 114.cétt cétt sètt purcè éntè a i favè
 115.la Madònnè, pè quant éra bònè, la nórè nòn la vulijè manchè dè zócchèrè
 116.cu nu sé tè mbrugliè, cu nò tè sprugliè
 117.Pilè róss e cavadd stèddatè vòlènè èss accisè appéna natè.
 118.chi sèmenè spinè nòn ava scè scauzè
 119.sparagnè e cumparéscè
 120.sè lampè scampè, sè ntrónè chióvè
 121.i sòlètè fannè vèdè purè i cècàtè
 122.sènza sòlètè nòn sè cantè mèssè
 123.tè cridè ca i sòlètè fégliènè ?
 124.vallè a chiantà e vidè sè nascènè?
 125.trè sò i fètintè : cugnatè, cugginè e chi nòn tènè nintè
 126.U mègliè tènè la tignè
 127.U midèchè piatusè facè la chiaca vèrménósè
 128.Biatè a còrè iórè ca éntè a la spaccazzè mórè
 129.dè ògnè pilè na zóchè
 130.Oscè éijè fèstè, la monèchè sè vèstè, sè vèstè dè vèllutè e la monèchè ncannarutè
 131.Nèsciuna carnè rumanè alla vucciarijè
 132.Chè la vignè s' ammarétènè i signè, chè la casè s' ammarétènè i sasè

133.Alla bèllè la tagliènè a fèdd, alla bróttè la uardènè tòtt
 134.La bèllèzzè nòn mantènè casè
 135.Capèll e dèntè nòn fa nèntè
 136.Anèmè e dènarè è nòn sai jè chè tè nè daijè
 137.Sacchè vacàntè tinèlè allalèrtè
 138.Sciamè a du Dòn Fèdèrichè nè murimè d'appètitè, sciamè addu Catalanè nè murimè dè famè
 139.Granè e órè nòn pèrdènè maijè valórè
 140.Prima carètà: cibbè a mémè
 141.U duijè la ncanèlórè, u trè santè Vèlasè, u quatt la mbrènnà trasè
 142.Na vótè a pèdunè accavadd a u cióccè
 143.Pòrta chiusè vèsèta fatt
 144.Passatè u santè passatè la fèstè
 145.Chi tènè u ffirr mmanè sèntè quann cócè
 146. Quann érè vèrdè purtavè nu sécchiè dè ru-matè, mò ca so' vècchiè manghè nu filè dè pagliè
 147.La sèttèmana santè la Madònn sè mètt u mantè.
 148.Vògliè campà purè attaccatè a nu chiuvè.
 149.Oscè sta cazz d'ombrè da u castidd nò scum-parè maijè.
 150.Ròbb amàrè nòn mangè maijè.
 151.Addu éijè mègliè, a u paravèsè o a u mbìrnè? Ad-du facè chiù caudè (a u mbìrnè), déss Rusinè.
 152.Quann u maritè facè vècchiè manghè la mègliè-rè u pótè vèdè.

2

Raccolta di Rocco Viggiani

1. Sè vù na bóna mēdēcinē t'è pēglià pēnēlē dē cucinē e scērōppē dē cantinē
2. Quann tinē la munētē tutt quant vēnnē grētē, sē pō addēvintē pōvērēt cchió nēsciunē tē daijē rēt
3. Chi vevē a la funtanē sē pulēzz u móss chē la manē, chi vevē a la cantinē sē pulēzz u móss chē la mappinē
4. Nò dà rētē a sunn, a masciatarē e a chiacchiērē dē putēharē
5. Sē nò vu sētē i malancaturē, u culē è mutē e la vōcchē è culaturē
6. Fatijē dē la fēstē sē la pōrtē la tēmpēstē
7. Chi staijē ndēfēt staijē nsuspēt
8. Pēgliē u bbunē quann l'haijē ca u trēstē nōn manchē maijē
9. Sē tōtt nōn daijē, tōtt nōn haijē
10. Sēmpē u chiù fēss mōnēchē pōrtē la crōcē
11. La carna trēstē nōn la vōlē né u diavēlē e nē Crēstē
12. Chi nōn tēnē uaijē e i vaijē truann, bēnēdēt Dijē ca ni mann
13. Chi ià ncētē du sfatēhatē o du marēnaijē nōn fēgliē maijē
14. Sē fatijē la nōtt o u dōppēmangiatē pēcchē e nint è cumbēnatē
15. Nōn dōrmē a sēt cuscinē sē t'hann dēt sinē sinē, ma durmē nsuspēt sē t'hann prumisē vēndēt
16. Mbarētē culē quann staijē sulē, ca quann staijē accumpagnatē tē trovē mparatē
17. Panē cutt e latt vēddutē tann addēfrēddēnē quann sō fērnutē
18. All'aimarē t'hann fatt astēmà, finē c'arrivē a la cōstē du prascēnē t'è calmà
19. Sōpē a u cutt l'acqua vēddutē e sōpē a u bagnatē piōggia scatēnatē
20. Finē a quann panē, furmaggē e mmirē tēnghē, purē ca mē mēttitē fōdd a fatijà nōn vēnghē
21. Chi sē dēspiacē dē la carnē dē l'autē la carna sōijē sē la mangēnē li canē
22. A Pasquē nōn t'accasànn e a la fērē dē maggē anēmalē nōn accattànn
23. U chió fēss padrē pōrtē la crōcē e cantē u misarē
24. Quann sē vaijē a u mulinē chi assēstē macinē
25. Vōlē pagliē pē sēt cavadd
26. Tē vōlē trà i ruspē da ngann
27. A u capētustē lu dōmē la cōrtē
28. U litt sē chiamē Rōsē, sē nōn sē dōrmē sē rēpōsē
29. U grannēzzusē ò éijē gnurantē, ò éijē pēzzentē ò éijē pēdēcchiusē
30. Chi vōlē vaijē e chi nōn vōlē mann
31. chi nascē pē la fōrchē la cugliēttinē l'aspēt
32. Dijē n'avitē da mmmēdiusē, da acquē, da fuchē e da carēstusē
33. Sē na fēmēnē spusatē sē vaijē turcēnn atē umēnē sē vaijē tēnēnn
34. chē vu fa, amē fērnutē dē mētē e dē pēsà
35. quann unē ià ngiumbēnutē sē nōn sē staijē at-tintē, ògnē pass ià na cadutē
36. sē u mmirē annacquatē m'è mannatē, nōn tē lamētann sē nōn t'aggē pagatē
37. u cióccē tantē avantatē é rēdōtt a carēscia ru-matē
38. sē i nnóvēlē sò a pannē nōn scēnn a spann
39. malē nōn fa e paura nōn avē

40.na pòntè appèdunè a cavadd a u cióccè, sè primè è sciutè Vèlasè mò ava scé Tatóccè
 41.sè dicè u pèccatè e nò u pèccatòrè, sè nò sè uaijassè e nòn sènt sègnórè
 42.addù vaija vaija u mónnè è uaijè
 43.sè u giòvènè sapèss e u vècchiè putèss quanta cósè ca facèssèrè
 44.quann chòvè a catènèll u mbrèllarè vènn i mbrèll
 45.stipè ca truvè, ca sè nòn stipè nintè truvè
 46.addù arrótè l'acqua mpidè u sòngè
 47.a la vècchièzz i cauzè ròss
 48.stipè quann haijè ca quann nòn haijè nèsciunè tè nè daijè
 49.u uauètè pròntè e u purchè nòn gè vénè
 50.nè simè truàtè còmè i cióccè mminzè a i sunè
 51.sprónè mijè e cavadd dè l'autè
 52.l'ugliè amarè tinèlè carè
 53.u mmirè di Rradd mbriachè purè i cavadd, còdd dè Paparèstè chi u pròvè u rèstè, u mmirè du Strupparè tinèlè carè carè
 54.l'ucchiè vólè u vintè e la manè vólè l'abbintè
 55.sè u mmirè dè sòtt m'è purtatè, nòn t'òffènn sè l'ugliè vècchiè t'agge rrialatè
 56.chi paglièscésè e tròpp s'avantè sè nòn stajè at-tintè ià sèccantè
 57.stu granè m'è datè e sta farinè t'aggè purtatè
 58.la vitè éijè còmè la scalè dè la staddèttè, chiénè dè mèrdè, còrtè e strètt strètt
 59.sòrgè mmòcchè
 60.midèchè e cétt
 61.l'hann misè la cardògna ngulè
 62.e mò vénè Stèfènè da pèscè, sé sé
 63.virnè fuchè e strafuchè
 64.ià la cèpòdd ca tè vòscèchè l'ucchiè
 65.ià bèll quann tòtt ià bèll
 66.u busciardè ava tènè u bunè arrècurdè
 67.tènè n'ucchiè a lèvantè e unè a punèntè
 68.quann scèlèscènè (scèlènè) i pèdulè l'havè ngulè u vègnarulè
 69.u nvèdiusè da nnantè t'allèscè e da grètè tè pèscè
 70.hamè fatt cétt cétt quatt purcè éntè a i favè

71.sè vu vèdè u mbriacónè, addù stajè la fraschè appisè a u purtónè
 72.Palmè bagnósè lègna gravósè
 73.éijè còmè u prèsoùttè dè Frènzè, ngègniatè, fèr-nutè
 74.giógnè la faucè mpógnè
 75.la prètè ca nòn sè sédè nòn facè léppè
 76.è scé da u massarè scadutè e nò da u pèdóc-chiè arruvènutè
 77.chi alè póchè valè
 78.la mèscèscèchè sè la mitt sòpè a u fuchè s'arròn-ghiè
 79.ha pèrsè i scècanatè e vaijè accugliènn mèddi-chè
 80.guaijè e fégliè còmè a Dijè tè li mann tè li pégliè
 81.quant chiù mbónn sciamè chiù calavrésè truamè
 82.u uaijè du murtalè u sapè u pèsaturè
 83.u pilè ngarnatè vòlèss tratè
 84.vrucchèlè e prèdecaturè dòpp Pasquè ti scècaffè ngulè
 85.l'acquè du ualanè nòn parè ma trapanè
 86.stézza féss facè funtanè
 87.mamma méijè famm irtè e cazzónè
 88.ungè la rótè ca u trainè caminè, ma sè tròpp ca-minè è strèngè nè pècchè la martèllinè
 89.simè rumasè ucchiè chìnè e manè vacandè
 90.cucchèvascè cantann, midèchè currènn, prèuètè prèdecann, campèsanarè prucann
 91.fatijè còmè u canè sòtt a u mmastè
 92.fèrmatè u ball ca'ava pèscià la zitè
 93.la vignè éijè tignè
 94.ugliè e móstè sè vèscènè a aóstè
 95.chi zappè vèvè l'acquè, chi putè vèvè u mmirè
 96.hamè fatt unè fascè, fègliastrè e èrvalònghè
 97.hamè pèrsè a Fèléppè chè tòtt u panarè
 98.u prédd sè nòn ià maturè nòn tu mangiann, sè nò tè rèstè ngann
 99. caudè dè panè nòn facè mai dannè
 100. Rusènèll chiangijè u murtè e Tarèsinè scrijavè l'urtè
 101. da vèntè a trèntè fòrtè e valèntè, da trèntè a quarantè valèntè ma nòn tantè, dòpp di quarantè fèss a chi s'avantè

102. pinzè a malè ca bénè tè vénè
 103. la zappè arrèzzènutè nòn ha maijè sèrvutè
 104. unè scògnè e n'autè ammatùrè
 105. stajjè còmè na canè fèfliatè
 106. amè fèrnutè dè métè e dè pèsà
 107. a u squaglià dè la névè ènzènè i strónzè
 108. sènza sòlètè nòn sè cantè mèssè
 109. ià còmè a d'òvè di mónèchè frèscèchè e mèr-
 catè
 110. primè dè mmètà vògliè vèvè
 111. u nasè facè la stézzè e damm nè pécchè dè
 sauzézz e sè nò damm tòtt la mazz ca tèngghè u
 cumpagnè ca mè pòrtè u pézz
 112. accattè giòvènè e fatt gabbà
 113. mónn èrè e mónn èijè
 114. Créstè li facè e u diavèlè l'accòcchiè
 115. amè fatt cangè l'ucchiè chè la kódè
 116. u mègliè vóvè la péscia fraschè
 117. s'èijè accucchiatè cilè e tèrrè
 118. u iurnè c'aspittè nòn arrivè maijè
 119. pè n'acènè dè salè guastè la mènèstrè
 120. sè vu mangià u panè dè stu cummèntè è fa
 ndu culè órè, pòntè e mumèntè
 121. tròmbè dè culè sanètà dè curpè
 122. quann la mòrtè nòn tè pègliè nòn tè fa maravé-
 gliè
 123. quann fèrtunè nòn tinè auzè u pédè e va ca-
 minè
 124. u scarpare sèmpè scauzè vaijè
 125. la nduvènatricè dòpp pahatè t'ha frècatè
 126. trè vótè sè pèrdènè i sinzè: da vècchiè, da giò-
 vènè e a minze timpè
 127. spartè rēcchèzz ca dèvèntè puvèrtà
 128. quann la fèmènè tè vólè frècà nòn cè stajjè
 nintè da fa
 129. chi tènè tanta tantè e chi tènè mica michè
 130. l'ótèmè a cumparé ià hamma còrtè
 131. ià strèdusè còmè a i cióccè
 132. u lèbbre addu nascè pascè
 133. u canè du patrunè nò stajjè maijè dèsciunè, u
 canè randagè s'arrangè nda i paraggè
 134. chi mangè panè e chi accògliè mèddichè

135. chi éijè parèntè a la gunnèllè vaijè còmè na
 rèrènèllè
 136. chi èijè parèntè a u cauzónè vaijè sèmpè rèstèc-
 ciónè
 137. u tréstè l'aiutè Créstè e u bunè l'accidè nu
 trunè
 138. simènè sturtè ca grèttè tè vénè
 139. capè d'ann e capè dè misè damm la strènnè
 ca m'è prummisè
 140. chi cummèrcè campè e chi fatijè mórè
 141. carnèvalè chiènè d'ògliè óscè carnè e craijè fò-
 gliè
 142. la fèglia mupè la mammè la ndènn
 143. s'ha pègliatè la manèchè chè tòtt u vrazz
 144. u firrè vècchiè su mangè la rózzè
 145. chi róscè arranzèchè
 146. quann nòn tinè nintè da mangià, cécèrè cuttè e
 baccalà
 147. scittè hattè u panè s'accattè
 148. sè la fèmènè vólè, facè chióvè e nèvècà
 149. unè è limè e n'atè è raspè
 150. stattè attintè a nòn mèttè u fracètè sòpè a u
 camèlatè
 151. scittè atu panè s'accattè
 152. cióccè, tè vògliè a la nchianatè
 153. la pèrsónè malignè ià còmè u carvónè,
 appèzzècatè tè còcè e stutatè tè tèngè
 154. u sòrgè mbóss a l'ugliè sè sèntè ugliaralè
 155. la fèmènè mustazzutè ià fórbè e nòn èijè maijè
 crèdutè
 156. pègliè l'artè e mittèlè da partè
 157. òmènè avvèsatè minzè salvatè
 158. a chiangè u murtè sò lacrèmè pèrsè
 160. chi mbrèstè culè rèstè
 159. chi tè la còntè còttè e chi chè la còntè crudè
 160. la fèglióla ca sapè fa sapè cósè e rēcama
 161. finè a chè u midèchè stódiè u malatè sè nè
 mórè
 162. u curnutè u sapè all'ótèmè
 163. chi vólè habbà lass habbatè
 164. u mangià dè la sérè ià chiómmè
 165. acqua passatè nò macinè u mulinè
 166. u primè ammórè nòn sè scòrdè maijè

167. i chiacchièrë so còmë i cerasë
 168. la haddina cècërinë facë l'uvë ògnë matinë
 169. Créstë aiutë l'artéstë ca chidd dë fóre sè la séntënë lórë
 170. l'èrvë ca nò vu nda l'urtë crèscë
 171. l'acquë ca nòn facë, ngilë stajë
 172. chi tardë arrivë malë allòggë
 173. u lupë pèrdë u pilë nò u vézië
 174. ciamba gròssë mènta suttilë
 175. addó arrivë u sólë nda na casë, ómètë nòn trasë
 176. u canë mòzzëchë u strazzatë
 177. simë cadutë nda la vësazz dë cèsërë
 178. la haddinë chë la vózz vaijë truann la para sózz
 179. vistë cèppónë ca parë barónë
 180. saccë nu sunèttë a la dèversë e alla dèversë u vòglië cuntà: mè auzaijë na matinë a córë dë vè-sprë, pègliaië la zappë e mè në scitt a vèntëlà, pè nnandë nguntraijë nu pidë dë nèsprë, stënnitt la manë e mè facitt dóijë cërasë, s'affaccë la patrónë a la fènèstrë, pècchè tè faijë i curnalë méijë, mè ménë na prètë ncapë e mè ènzë u sanghë da nu pédë
 181. u sazië nòn crédë a u dèsciunë
 182. mitt u cumbéttëlë mmòcchë a u purchë
 183. u cafónë ià còmë u cardónë, primë l'è pèstà e po' l'è pèglià
 184. chi nascë quadrë nòn mórë tónn
 185. sècchië vacantë nòn facë fortunë
 186. i scarciòffëlë sè mangënë fòglië a fòglië
 187. la haddina malatë vénë sèmpë pèzzelatë
 188. chi vaijë cu zupp ngapë dë l'ann vaijë zuppëcann
 189. chë vu trà l'uglië da u curnalë?
 190. rëspitt u canë p'amórë du patrunë
 191. quann u diavëlë t'accarèzz vólë l'anëmë
 192. mèglië a tènë nu malë vëcinë ca nu bunë prèngëpianë dë viulinë
 193. chi lassë la via vècchië e pèglië la nòvë, sapë chë lass ma nòn sapë chë tróvë
 194. a sëmënà cécërë e fasulë quann calë cummu-glië u culë
 195. catarre e scècuppètt fann la casë nèt
 196. tanta vótë vaijë la quartarë all'acquë finë a chë sè ròmbë u manëchë

197. L'acquë dë Còrbë sanë i malatë e fréché i bunë

3

Cantilene

1.

Ninna nanna

Ninna nónn, ninna nónn,

éijë fëgliatë la Madónn,

ha fatt nu bèll Bambinë

ca sè chiam San Savinë,

San Savinë vulijë u panë.

Déss la mamm: « Ngë n'éijë ! »,

Mò scènn San Giuseppë

Chë na panèll janca janchë:

“Che purtë éntë a stu banchë?”

“L’ugljë crudë e l’ugljë santë:

l’ugljë crudë chë abbattëzzà i criaturë,

l’ugljë santë chë battëzzà u Spèrètë Santë

l’ugljë cuttë chë battëzzà i trëppëcuttë! »

Durmë durmë Gesù mijë bèll,

mamëtë tè cósë i cammësèllë,

mamëtë cósë i cammësèllë,

durmë durmë Gesù mijë bèllë.

Sunn sunn cômë nòn gë vinë?

Vinë e nòn vënë all’appidë,

vinë a cavall a nu cavall bianchë,

vinë a cavall a nu cavall

chë la vrégliä d’órë e la sèlla galantë.

4

Preghiere

1.

Më còlchë éndë u litt chë la Madònnë mpitt,
a u custë Gësë Créstë chi l'ha pustë,
a u latë la Santéssëma Trënëtatë,
mminzë a la casë l'angëlë spasë,
grëtë la pòrtë l'angëlë fòrtë,
éndë a la ciumënerë l'angëlë Gabriélë,
da pidë Santa Maria Maddalénë
ca rëspònn a buna vóccë
" Fatt u sègnë dë la crócë ".

2.

Sciùuëdià santë e la Madònnë së mètt u mantë
nòn avijë chë chi scë e sóla sóla së partévë,
truavë a Santë Pitrë chë nandë
" Chë éijë Marijë ca vaijë chiangënn ? "
" Chë vólëss, Pitrë mijë , aggë përsë u féglië mijë "
" Tó l'haijë përsë e tó lu truvë, va a la casë dë
Pëlatë, dà lu truvë flaggëllatë "
tópp tópp
" chi éijë ? "
" Sò Marijë la svënturatë "
" mamma mamma nòn pòzz aprë, ca li giudéijë
m'hannë attaccatë "
" va a du mastë fërrarë fatt fa nu parë dë chiuvë, nè
lunghë e nè stréttë, hana trapanà
carnë gëntilë, nè lunghë nè alantë hanna trapanà
carnë dë sanghë ".
La zënghërë maldéttë më lë fézë lunghë e strétt,
la Madònnë la malëdëcévë e sèmb spèrtë la fézë
scé.

Patrë nòstrë cèlèstë cramatinë éijë fèstë,
Dunatë mijë cantantë, Gesù mijë prëdëcantë,
la lunë cu lu sólë fózë santë Salvatorë,
Salvatorë fatt alirë fózë sèrvë dë Marijë,
Marijë s'è misë a dòrmë vèglië ma nòn dòrmë,
i Giudéijë su purtarnë sópë a nu mòntë Calvarië
lu punnërnë, na cróna d' órë lë luarnë,
na crónë dë spinë lë mëtternë,
biatë a códd sanghë ca l'anzijë e biatë a chëdda
pòrtë ca trasijë,
chi lu dicë trë vótë la dìjë e trë vótë la nòttë, Dijë cë
scanzë da la mòrtë,
chi lu dicë trë vótë la nòttë e trë vótë la dìjë, Dijë cë
scanzë da malatijë,
chi lu dicë e nòn lë scappë la risë la Madònn lu
mann mparavisë.
Tó , démm, chi malucchië t'ha pëgliatë,
së éijë statë la mamma tóijë o i vëcinë dë la stradë,
Santéssëma Trënëtatë famm passà stu malë dë
capë,
nòn më l'aiutà cómm a féglijë ma cumë a stranijë,
se l'ha pëgliatë pë la stradë lë pòzz aiutà la
Trënëtatë,
së l'ha pëgliatë pë la vijë, lë pòzz aiutà l'ètèrnë Dijë.
Si conclude poi con tre Gloria al Padre.

5

Laudi per sacre rappresentazioni

Raccolte da Caterina Lepore

La Prëggëssionë dë l'orë o anche I Mëstërë U chiantë dë la Madònn

Nòn chiangë, nò chiangë Marijë pòvëra fëmënë
ca u féglië tuijë éijë sciutë a la cundann
nòn chiangënn chió, ca nòn tòrnë
éijë sciutë a la casë dë Pëlatë e Ann.
La mòrtë dë Gèsù, Marijë s'affann
e Créstë ca fózë attaccatë a na chëlòn, n,
fózë abbattutà da cintë tërann
e Giudë ca u tradévë éntë a u sunn.
U chiantë ca facië la Madònn:
và Giuann a cunzulà Marijë
Giuann pë quantë amórë ca të pòrtë
dëmméll së u féglië mijë éijë vivë o murtë.
O vivë o murtë së nuijë sapëssëmë
la vijë du mòntë calvarië nòn la facëssëmë
pass la lancë e la cavallarijë
i chiuvë e martidd sò prëparatë.
Quann fórnë arruatë a chëdda granna cëttà
da dà la sëntërnë la dulënta vócé
féglië nòn fórnë i pidë ca të lavatt
ma i bëllizz tóvë ncurnatë dë spinë.
Féglië cërcastë da vëvë e të fózë datë
féle e acitë éntë a nu calëcë mmëscëcàtë.
Allórë déss: tótt éijë cònzummatum est.
Chiudévë l'ucchië e chiëcavë la capë.
Së vutavë Ddijë e déss:

salva est, salva est.
Curritë vërgëniill e vërgënëll
sciatë a pëglià a Marijë mòrta ntërr.

U sciuvëdija Santë

U sciuvëdija Santë
la Madònn së mett u mantë
nòn avijë chë chi scé
sóla sóle së në scévë.
Truavë a Santë Pitрэ chë nnantë
chë haijë Marijë ca sèmpë chiangë?
Chë vòlëss Pitрэ mijë
aggë përsë u féglië mijë.
Manchë l'è përsë
e manchë të l'hann arrubbatë
và a la casë dë Pëlatë
ca dà u trovë flaggëllatë.
Tópp, tópp. Chi è là?
Sò Marijë la svënturatë
mamma mamm nòn pòzz apré
ca i giudéijë m'hann attaccatë.
Và addu maestrë fërrarë
fatt fà nu parë dë chiuvë
nè strëtt e nè finë
hanna trapanà carna gëntilë.
Nè lunghë nè halantë
hanna trapanà carnë dë santë.
La zënghëra maldétt

ni fèzè lunghè e strétt.
La Madònn la maldécévè
sèmpè spert ? (spértè) (spèrtè) (spèrètè) la fèzè scé.

Gësè Créstè énta l'urtè

Gësè Créstè énta l'urtè
sè sèntijè nu cunfurtè
cu chiantè e chè la vócé
sè l'abbrazzavè
la santa crócè.
Santa crócè bënëdètt
tutta chiénè dè flaggèll
pè piétà amèn, amèn.
Vurrijè ca anzèss la lunè
e vurrijancuntrà a Giuda tradètórè
e lè vurrija parlà:
Giuda tradètórè
é traditè u fégliè mijè
chè trèntè dènarè
m'è traditè u fégliè carè.
Sè i dènarè li vulivè
mènivè da mémè ca ti dacijè,
s'ijè nò nè tènijè
u mantè mè vènnijè.
Sè u mantè mijè nòn m'abbastavè
u mantè dè la Matalénè
mè mpègnavè.

6

Indovinelli

1. pilè sópè e pilè sòtt mminzè stajè
na cóse ca sè móvè, chè éijè ?

2. éijè tónn éijè léscè u tènghè man
quann péscè.
Chè éijè ?

3. Quann vai vai rërènn, quann vénè
vénè chiangènn.
Chè éijè ?

4.mminz a nà mascésè
stajè nu calavrésè
sè spòntè la vrachèttè
e ènzè la baiunèttè

il primo indovinello si riferisce alla pentola che sta
nel camino (zazzaratt appunto) che sta appesa alla
longa longa pènn, u ross (o chiusa) è il fuoco che
batte sul fondo della pentola.

Il secondo indovinello si riferisce alla pannocchia di
mais

5.lònga lònga pènn
a zazzatatt appènn
u róss abbatt
e vaijè nguèl a zazzaratt.

6. La vècchijè, quannè è vècchijè tòtta quanta s'arru-
pècchijè.

Sè nè vaijè sópè u montè, aspittè aspittè ca mo tu
còntè, sè vutavè e s'aggèravè e sèmpè nculè la pur-
tavè.

Non pènsatè a malè éijè la pèzzè.

7

Filastrocche

1.
Pó pó pó
chi ha fattë u përetarulé
sant'Antònië lë ardë u culë.
Pó pó pó
së statë propià tó .
2.
Pisë e pëséllë
fiórë dë cannèllë
cannèllë culë sé
culë sé santa Marté
scarafótra pëcchiò
tirë u pédë a tè !
3.
A la lambë alla lambë
a chi mórë e a chi campë
a chi campë alla fërtunë
Gësë Créstë angapp a unë !
4.
Sèrra sèrra mastë Nécólë
péglië u panë e vaijë alla scólë
së u maèstrë tè në caccë
péglië u panë e minèlë mbaccë.
5.
Ròcchë, Ròcchë, Ròcchë s'ëijë
mangiatë la vërnëcòcchë
u nózzëlë éijë sciutë ngannë
pòvërë Ròcchë dë la mammë
6.
Francéschë frisco fraschë
appartenë alla fiaschë
appartenë a u rëzzulë
e Francéschë u paparulé
7.
Mëchélë e Mëchélë
la hattë e la mëgliérë
u sòrgë abball abball
e Mëchélë chë la chëtarrë.
8.
Piccolissima filastrocca che si cantava ai bambini
solleticandoli delicatamente sotto il mento (il gioco
sta nel non ridere):
Varva ré, varva ré
e chi rirë vajë a u mbirnë
e chi nòn rirë a u paravisë.
9.
Dalla fiaba Zë Mënurchië un ritornello cantato :
mangë capóntë dë crëtë e vivë pësciacchië dë
cióccë
10.
un giochino che si faceva ai bambini prendendo la
manina e toccando le dita in ordine dal pollice al mi-
gnolo:
Cóss vólë u panë

cóss dicë nòn cë n'éijë
cóss dicë va l'accattë
cóss dicë sò spëcciatë i sòlètë
e cóss
pépëlëpé la parta méijë
pépëlëpé la parta méijë.

11.
filastrocca che si ripeteva ai bambini accarezzando-
ne il viso:
Muscë, muscèll
hatt e hattèll
addu sè statë
a la casë dë zë Tummasë
chè t'ha datë ?
panë e casë .
Scétt a la casë
scétt a la casë.

12.
Luna luna lunë
trè piattë dë maccàrunë
unë a tè, n'autë a mè
l'autë a u féglië dë lu Rë
E lu Rë stacìjë malatë
scijë truànn la ciucchëlàtë
ciucchëlàtë nòn gë n'éijë
currë currë alla putéijë
la putéijë éra chiusë
currë currë à lu pèrtusë
U pèrtusë éra sfunnatë currë currë a la pëgnatë.
La pëgnatë éra róttë
còrr còrr alla gròttë
la gròttë éra chiénë dë mirë
e lu Rë scëcattavë airë .

13.
U pappahall dë Zë Fëlicë cómë sèntë
accussé dicë (per la rima)
u pappahall dë Zë Tumasë cómë véscë
accussé facë .

14.
Palètta palètta, sègnóra cummara,
tènghe na féglië cà sapë sciucà,
sapë sciucà a i vèntëquattë,
unë, duijë, trè, quattë...

Oppure:
Palètta palètta, sègnóra cummarë,
tènghe na féglië da ammarètà,
sapë cuntà finë a quattë,
unë, dujë, trè, quattë...

8

Scongiuri

1.

Santë Martinë mënijë da Romë
e scijë dècenn la Santa Cronë (il Rosario)
u maritë dècijë sinë, la mëgliérë dècijë nònë
sópë a n'acquë dë sarmèndë famm passà stu malë
dë vènrë.

Termina chë trë Glòria Patrë.

2.

Per i dolori articolari si era soliti recitare
Sópë nu puntidd stacinn trë vuvaridd
unë adaravë, n'autë n'furcavë e n'autë prëgavë a
Santa Vèrgë,
i scinghë vutannë i nirvë addrëzzannë.

3.

Recitativo in occasione dei sepolcri del giovedì santo,
raccolto da Rocco Monteleone

Mò scènn Giuànn da u cilë cu lébbrë d'órë mmanë,
vajjë dècenn: pëccatórë e pëccatricë chi sapë u vèrbë
Dijë u dicë, chi nò u sapë a la mòrtë ava èss ad-
dumannatë.

Mazz dë firr e fróstë dë granatë tantë l'anëma tóijë
ava èss trapassatë fénghe a u Vèrbë dë Dijë l'haijë
mbaratë.

Chi u dicë tre vótë u Dijë vajjë ncilë chë madrë Ma-
rijë.

Chi u dicë tre vótë la nòtt nò pótë muré dë brótta
mòrtë.

Chi u dice e u ténë a mèntë së uadagnë trèntatrë
ann dë ndulgènzë.

Amen.